

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. IV. An sit admittenda in Deo potentia aliqua executiva, virtualiter ab
ejus intellectu & voluntate distincta?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

potius ideo res sunt veræ, quia illi adequan-
tur.

Ad tertiam, dato Antecedente, nego Consequen-
tiam & paritatem: scientia enim simplicis
intelligentiæ, cum sit purè speculativa, non facit,
sed supponit suum objectum: scientia autem
visionis, cum sit eminenter speculativa &
practica, illud non supponit, sed efficit, ut supra
fusè declaravimus: unde quamvis detur quòd
scientia simplicis intelligentiæ non faciat, sed
supponat rerum possibilitatem; negari tamen
non debet, scientiam visionis esse causam existen-
tiæ & futuritionis illarum.

Ad confirmationem dicendum est de ratione
causæ non esse quòd antecedit effectum, priori-
tate in quo, seu temporis; sed solum prioritate
à quo, seu naturæ: de ratione autem notitiæ, seu
cognitionis intuitivæ, solum esse simultatem in
quo respectu objecti, non autem simultatem ex-
cludentem prioritatem naturæ, seu à quo, ut
articulo præcedenti declaravimus.

ARTICULVS IV.

*An sit admittenda in Deo potentia aliqua
executiva, virtualiter ab ejus intellectu
& voluntate distincta?*

83. **R**esolutio hujus difficultatis, necessaria est ad
plenam, & perfectam intelligentiam eorum
quæ de divinæ scientiæ causalitate huc usque di-
ximus: unde quamvis de illa disputent plures
Theologi cum Sancto Thoma infra quæst. 25,
ubi agit de divina potentia; eam tamen hic inse-
rimus, ac præcedentibus articulis adjungimus,
veluti appendixem, & complementum hujus dis-
putationis. Ut autem status quæstionis clarè per-
cipiatur.

84. **O**bservandum est, quòd in actibus agentis
spiritualis duplex solet ordo distingui: unus di-
citur intentionis, qui incipit à cognitione & in-
tentione finis, & terminatur ad electionem me-
diorum; alter executionis, qui incipit ab actu
subsequente electionem, & terminatur ad exter-
nam operis positionem. In nobis ergo antequam
aliquem finem consequamur, debet primò præ-
cedere cognitio illius, secundo ejus intentio, ter-
tio consilium de mediis eligendis, quarto judi-
cium sive sententia, quæ judicatur hoc vel illud
medium esse conveniens, quinto sequitur electio
ipsius voluntatis, & in ea terminatur ordo inten-
tionis. Sed quia parùm prodesset bene eligere,
si deesset executio, ideo post electionem sequitur
actus intellectus qui dicitur imperium, quò sci-
licet mediorum electorum executio imperatur:
post actum imperij est usus activus, quò volun-
tas applicat potentias executivas ad opus, v. g.
manum artificis ad parandos lapides, dolanda lig-
na &c. Denique est ipse actus potentiæ executivæ
sic applicatæ, qui dicitur *usus passivus*, ad
quem sequitur positio operis, & consecutio finis.
Queritur ergo, an sicut in nobis datur aliqua
potentia executiva, ab intellectu, & voluntate
realiter distincta, quæ ut applicata à voluntate,
operatur & producit res ad extra: ita etiam in
Deo similis potentia admittenda sit ab ejus intel-
lectu, & voluntate virtualiter saltem distincta?
vel an voluntas divina, ut ab intellectu directæ,
per scientiam simplicis intelligentiæ, aut intel-
lectus ejus practicus, ut motus, & applicatus à

Tom. I.

A voluntate, per scientiam visionis, sit principium
immediatè productivum, & effectivum rerum
ad extra?

Prima sententia admittit in Deo potentiam ali-
quam executivam, ab ejus intellectu & volunta-
te virtualiter distinctam. Ita Durandus in 1. dist.
38. & Suarez in Metaphysica disput. 30.

Secunda existimat, potentiam executivam in
Deo, esse voluntatem, ut connotat intellectum
dirigentem. Ita Vazquez hic disp. 102. cap. 3. &
plures ex Recentioribus.

Tertia verò quæ est communis in Schola D.
Thomæ, docet talem potentiam in Deo esse in-
tellectum ejus practicum, ut motum, & appli-
catum à voluntate, illumque producere res ad
extra, per actum imperij, formaliter immanen-
tem, & virtualiter transeuntem.

§. I.

Suaris Sententia rejicitur.

Dico primò, non dari in Deo potentiam exe-
cutivam, ab intellectu, & voluntate virtua-
liter distinctam. 86.

Colligitur ex D. Thoma variis in locis, in qui-
bus docet scientiam Dei esse causam rerum, se-
cundum quod habet voluntatem conjunctam, &
in Deo suum intelligere, & suum velle, esse suum
facere: quæ falsa essent, si in eo daretur poten-
tia aliqua executiva, ab ejus intellectu & volun-
tate virtualiter distincta. Unde idem S. Doctor,
1. p. quæst. 25. art. 1. in secunda solutione 4. ar-
gumenti dicit, *Scientia vel voluntas divina, se-
cundum quod est principium effectivum, habet ra-
tionem potentia.*

Eadem veritas hac ratione suadetur: Deus est
simplicissimus, & naturæ purè intellectualis: 87.
Ergo in illo non debent admitti aliæ potentia,
nisi illæ quæ pertinent ad gradum intellectivum:
Sed ad gradum intellectivum non pertinent aliæ
potentiæ, quàm intellectus & voluntas: poten-
tia enim executiva, secundum se est potentia
bruta, nullamque præsupponens essentialiter
cognitionem: unde in Angelis non admittitur
talis potentia, ut distincta ab illorum intellectu
& voluntate, sed illi operantur ad extra per actum
imperij, virtualiter transeuntem, ut docet San-
ctus Thomas opusc. 11. art. 3. ubi dicit, *Angeli
movent calos conceptione sui intellectus efficaci:*
Ergo non datur in Deo potentia executiva, ab
intellectu & voluntate virtualiter distincta.

Confirmatur: Ideò in nobis admittitur poten-
tia executiva, distincta ab intellectu & volunta-
te; quia non sumus naturæ simplicis, sed mix-
tæ ex spirituali, & corporea, vel quia in nobis
distinguitur usus activus ab imperio: nam post-
quam diximus apud nos, *fiat hoc*, debemus or-
gana applicare ad executionem illius deliberatio-
nis: vel denique, quia in nobis voluntas est inef-
ficax, nec volendo potest operari; & similiter
intellectus noster, respectu objectorum, est me-
rè speculativus, & non practicus. Sed hæc omnes
rationes cessant in Deo, ipse enim est naturæ
simplicissimæ, & purè spiritualis; imperium ejus
quò dicit, *fiat hoc*, non ordinatur ad seipsum
applicandum ad opus, sed ad ipsam rem imme-
diatè exequendam. Denique intellectus, & vol-
untas in Deo, non sunt potentiæ purè specula-
tivæ, sed etiam practicæ: unde D. Thomas, &
alii communiter ponunt hanc differentiam inter
actus creatos & increatos cognitionis & amoris,

E e iij

quod illi supponunt veritatem, & bonitatem in A
 objecto quod attingunt, isti verò illam faciunt &
 producant: Ergo licet in nobis detur potentia
 executiva, ab intellectu & voluntate distincta, in
 Deo tamen non debet admitti.

39. Probatur secundo: Potentia executiva, distin-
 cta ab altera ordinante & imperante, dicit imper-
 fectionem, tum ex parte potentie imperantis,
 tum ex parte ipsius exequentis: Ergo non est ad-
 mittenda in Deo. Consequentia patet, Antece-
 dens probatur, quantum ad primam partem. Ideo
 enim ponitur potentia executiva, distincta ab al-
 tera ordinante, & imperante, quia ista in se non
 habet sufficientem efficaciam, ut res manderetur
 executioni, nec res ipsa ad extra perfecte ei obe-
 diunt & subjiuntur; & ideo indiget aliquo
 distincto à se, quò tanquam instrumento res
 ipsi subjiuntur, & illa executionem habeat: si-
 cut quia homo manu sua non habet vim scinden-
 di, aut frangendi aliud, indiget securi, aut mal-
 leo ad id exequendum; & quia suae imaginationi,
 & appetitui non perfecte subjiuntur organa
 corporis, & multò minus corpora extra se; in-
 diget virtute motiva, quae organa moveat, &
 corpora ad extra impellat.

90. Probatur etiam Antecedens, quantum ad se-
 cundam partem, quòd scilicet sit imperfectio ex
 parte virtutis executivae; quia talis potentia, &
 virtus, quando est distincta ab altera ordinante,
 & sibi imperante, non se habet ut movens &
 agens, sed ut purè mota, & per modum in-
 strumentum respectu alterius: undè si in Deo ad-
 mittatur potentia executiva, virtualiter distin-
 cta ab intellectu, & voluntate, illa se habebit per
 modum instrumentum, & operabitur, ut mota ab
 alia, & illi obediendo, quòd imperfectioem po-
 tentialitatis importat.

91. Præterea, in potentia imperante ponitur effi-
 cacia minus plena & perfecta, & cui res ad extra
 non plenè subjiuntur, nec obediunt: Dei autem
 voluntati, & imperio, perfectissimè creaturæ
 subjectæ sunt, & multò magis, quàm illa poten-
 tia executiva, si in Deo daretur; hæc enim esset
 divina, & sic non operaretur ex subiectione ad
 intellectum imperantem: creatura autem ex ple-
 nissima subiectione ad Deum operatur: Ergo im-
 mediatè voluntas, seu intellectus Dei imperans,
 agit in creaturas, non autem mediante potentia
 executiva, ab illis virtualiter distincta.

92. Dices: Quæ distinguuntur realiter in creaturis,
 translata in Deum, distinguuntur in eo virtualiter:
 Sed potentia executiva in nobis distinguitur rea-
 liter ab intellectu, & voluntate, juxta probabi-
 liorem sententiam, quam docent nostri Thomis-
 tæ in libris de anima: Ergo in Deo distinguitur
 ab illis virtualiter.

Confirmatur: Illæ potentie distinguuntur vir-
 tualiter in Deo, quæ habent distinctos actus, &
 diversa objecta: Sed potentia executiva in Deo
 habet distinctum actum ab ejus intellectu, &
 diversum objectum ab illo: actus enim intelle-
 ctus divini, est scire, seu intelligere; & obje-
 ctum illius formale & specificativum, est ipsa es-
 sentia divina, non autem creaturæ: actus verò
 potentie executivæ, est facere, seu producere; &
 objectum illius est sola creatura, non autem es-
 sentia divina, quæ non est factibilis: Ergo po-
 tentia executiva in Deo, virtualiter ab ejus intel-
 lectu distinguitur.

93. Ad objectionem respondeo distinguendo Ma-
 jorem: Quæ distinguuntur realiter in creaturis

ex genere suo, & ex propria ratione formali;
 distinguuntur virtualiter in Deo, concedo. Quæ
 distinguuntur ex limitatione, & potentialitate
 creaturæ, nego. Potentia autem executiva non
 distinguitur in nobis realiter ab intellectu & vo-
 luntate, & ex propria ratione formali; sed ra-
 tione potentialitatis, & limitationis nature hu-
 manæ, quæ non est purè intellectualis, & sim-
 plex, sed mixta ex corpore & spiritu, ut constat
 ex dictis.

Ad confirmationem, concessa Majori, nego
 Minorem, quantum ad utramque partem: actus
 enim intellectus speculativi, est quidem tantum
 scire, & intelligere; imperium tamen, quòd est
 actus potentie executivæ, procedit ab intellectu
 pratico, præsupposita tamen motione volunta-
 tis, ut dicemus conclusione sequenti. Similiter
 objectum specificativum divinæ omnipotentie,
 est essentia divina; quia licet illa non sit factibi-
 lis, & producibilis, est tamen ratio faciendi, &
 producendi creaturas, quæ pertinent tantum ad
 objectum materiale, & secundarium illius.

§. II.

*Opinio Vazquezij refellitur, & D. Thomæ, ac
 Discipulorum ejus sententia stabilitur.*

C Dico secundo: In Deo potentia immediatè
 executiva, non est voluntas, sed intellectus
 practicus, ut motus & applicatus à voluntate. 94.

Probatur primò ex D. Thomæ hic art. 8. ubi
 dicit, *Forma intellectus est principium operatio-
 nis, sicut calor est principium calefactionis, non
 tamen nisi voluntate adjuncta.* Unde cum calor
 sit principium immediatè productivum caloris,
 manifestum est, in sententia D. Thomæ, quòd
 intellectus divinus, per scientiam ejus practicam,
 est principium immediatè productivum rerum ad
 extra: quamvis ut operetur, requiratur motus,
 & applicatio voluntatis. Quare si interdum attri-
 buat productionem rerum voluntati divinæ, hoc
 intelligendum est de principio movente, & appli-
 cante, non autem de principio immediatè exe-
 quente.

Probatur secundo ratione fundamentali. Illud 95.
 attributum in Deo est immediatè productivum
 creaturarum, quòd elicit actum per quem Deus
 de facto producit creaturas: Atqui talis actus
 non procedit elicitivè à voluntate, sed ab intel-
 lectu pratico, ut moto à voluntate divina: Ergo
 principium immediatè productivum creatura-
 rum, non est voluntas Dei, sed ejus intellectus
 practicus. Minor probatur: Deus ad extra pro-
 ducit creaturas per actum imperij, quo dicit,
fiat hoc, ut colligitur ex Scriptura: dicitur enim
 Genes. 1. *Dixit Deus fiat lux, & facta est lux.*
 Et Psalmo 148. *Ipsè dixit, & facta sunt: ipse
 mandavit, & creata sunt.* Sed imperium est
 actus elicitus ab intellectu pratico, ut moto à
 voluntate; sicut docent Theologi cum Sancto
 Thoma 1.2. quæst. 17. art. 1. Ergo actus quòd Deus
 ad extra producit creaturas, non procedit elicitivè
 à voluntate, sed ab intellectu pratico, ut
 moto à voluntate.

Confirmatur: In Scriptura Deus dicitur 96.
 producere creaturas, per dictionem & locutionem
 internam, ut constat ex locis jam relatis: At dic-
 tio, & locutio interna, non pertinent ad volun-
 tatem, sed ad intellectum, qui est veluti os, aut
 lingua substantie spiritualis, secundum illud
 Psal. 31. *O; justi meditabuntur sapientiam. Unde*

etiam Divina Sapiencia Ecclesiastici 24. dicit se ex ore Altissimi (id est intellectu Patris) prodisse: Ergo actus quò Deus ad extra producit creaturas, non pertinet ad voluntatem, sed ad intellectum, ut motum à voluntate.

Sicut igitur Pater aternus producit Filium per dicere notionale, ita & omnes Personæ Sanctissimæ Trinitatis, producent creaturas per dicere commune & essentialia; sive per actum imperij, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem. Imperium autem, ut docent Theologi cum sancto Thoma 1. 2. quæst. 17. tria importat: scilicet directionem, intimationem, & motionem: duo prima habet intellectus à seipso, tertium verò illi communicatur à voluntate, quæ est primum movens quantum ad exercitium: nam hæ duæ potentia, quoad suas operationes, se mutuò juvant; intellectus dirigit voluntatem, & illam determinat ad speciem actûs: voluntas movet, & applicat intellectum, illumque determinat ad exercitium: unde sicut ordo qui reperitur in actibus voluntatis, est ab intellectu dirigente, & ordinante; ita & vis movendi quæ reperitur in actu imperij, est à voluntate movente, & applicante. Unde ex hoc triplici actu, scilicet ex directione, & intimatione intellectûs, ac motione voluntatis, coalescit actus efficax imperij divini, quòd non solum dirigitur ad creaturas rationales, sicut imperium humanum & politicum, sed etiam ad insensibiles & inanimatas: nam Deus vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & insensibilia illi ut sensibilia obediunt. Unde Job. 38. mari dixit, *Uquo huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes iumentis fluctus tuos.* Et Joan. 11. Christus ait Lazaro mortuo, *Lazare veni foras.* Et Mathæi 8. *imperavit ventis & mari.* Ubi eleganter Hieronymus: *Ex hoc loco intelligimus, quòd omnes creatura sentiunt Creatorem imperantem, non errore Hereticorum, qui omnia putant animata: sed majestate conditoris, cui sensibilia sunt, quæ apud nos sunt insensibilia.* De actu imperij plura dicemus in Tractatu de prædestin. disp. 1. art. 3. & in Tractatu de actibus humanis, disputatione 11. per totam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

97. **C**ontra istam conclusionem objici potest: Productio creaturari in Scriptura sæpe attribuitur divinæ voluntati: dicitur enim Psal. 134. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit.* Et ad Ephel. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ:* Ergo potentia immediatè operativa in Deo, non est intellectus, sed voluntas.

Confirmatur: D. Thomas infra quæst. 19. art. 4. ad 4. ait, quòd *ejusdem effectûs scientia in Deo est causa ut dirigens, voluntas ut imperans, & potentia ut exequens:* Ergo secundum D. Thomam, scientia in Deo non concurrat effectivè ad productionem rerum, sed tantum directivè.

98. Respondeo quòd cum actus imperij quò Deus producit creaturas, pertineat partim ad intellectum, partim ad voluntatem, modo supra explicato; Scriptura interdum attribuit productionem rerum divinæ volitioni, scilicet tanquam causæ moventi; interdum verò ejus dictioni, & locutioni, tanquam causæ operanti, & exequenti. Unde Apostolus dicit quòd *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi, ut notavit Glossa, prius ponitur *consilium*, quod pertinet ad intellectum, & postea additur, *volun-*

A *tatis suæ:* ut per hoc significetur, quòd intellectus divinus, ut motus & determinatus à voluntate, est causa rerum.

Ad confirmationem dicendum est, quòd quando Sanctus Thomas ait quòd *scientia in Deo est causa dirigans*, loquitur de scientia simplicis intelligentiæ, quæ concurret tantum directivè ad productionem rerum, unde addit, *Scientia quæ concipitur forma operis.* Quibus verbis aperte significat, se loqui de scientia, quæ continet ideas rerum possibilem, quæ est scientia simplicis intelligentiæ. Cum verò subdit, quòd *voluntas se habet, ut causa imperans*, loquitur de imperio, quatenus importat motionem & impulsum: sub qua ratione (ut diximus) pertinet ad voluntatem, non verò ad intellectum. Denique quando subjungit, quòd *potentia se habet ut exequens:* per illam potentiam exequentem, significat ipsum intellectum, ut practicum, & ut motum ac applicatum à voluntate: sub qua ratione gerit vices potentia executivæ in Deo, & est immediatum principium operationis ad extra: unde ibidem ait, *intellectus speculativus nihil dicit de operando.*

Quod si aliquis contendat, per potentiam illam exequentem, S. Doctorem significare potentiam aliquam virtualiter distinctam ab intellectu & voluntate, dicendum est cum Caietano & Alvaro, illum id correxisse, seu potius magis explicasse infra quæst. 25. art. 1. in 2. solutione 4. argumenti, ubi dicit, *scientia divina, secundum quod est principium effectivum, habet rationem potentia.* Quibus verbis aperte declarat, scientiam Dei ut applicatam per decretum, habere rationem potentia operativæ ad extra, per actum imperij.

DISPUTATIO IV.

De scientia futurorum contingentium.

Hic aggredimur gravissimas hujus temporis, & Tractatûs quæstiones, ac controversias; & relicto, ut ita dicam, littore, in altum ducimus: ut Christus dicebat Petro Luca 5. id est (ut explicat D. Ambrosius) *in profundum disputationum ingredimur.* Agimus enim de scientia futurorum contingentium, quæ tot rixas & contentiones inter Patres Societatis & Thomistas excitavit. Verum cum notitia cujuslibet scientiæ ex objecti sui cognitione maxime pendeat, priusquam celebres illas controversias discutiamus, tria in hujus disputationis limine præmittenda & declaranda censuimus, quæ magnam lucem afferent his quæ in toto ejus decursu dicturi sumus: nimirum quid sit futurum, quid contingens, & quotuplex detur futurum contingens? Unde sit

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid & quotuplex sit futurum contingens?

§. I.

Resolvitur prima pars quæstionis, & declaratur in quo essentialiter consistat futurum.

Dico primò: Rem constitui in ratione futuræ, per determinationem, præparationem, & ordinationem causarum, ad illius productionem: ac proinde futurum rectè definiri, quòd est determinatum in causa ad habendam existentiam pro duratione sequenti. Est contra plures ex Recentioribus

99.

100.

Lib. 4. in cap. 8 Luca.

1.